

طراحی محیط و منظر شهری در جهت کنترل استرس شهروندان در محدوده میدان ۹ دی منطقه ۱۷ شهر تهران

عماد احمدیان^{۱*}، نسیم صحرایی نژاد^۲، فرشته حبیب^۳

۱- کارشناسی ارشد طراحی محیطزیست، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران Emad.ahmadian@yahoo.com

۲- استادیار طراحی محیطزیست، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران Sahraeinejad@srbiau.ac.ir

۳- استادیار شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد پردیس، تهران، ایران Fereshteh.habib@gmail.com

چکیده

پیشی گرفتن رشد شتابان جمعیت شهری از امکانات و خدمات شهری مطلوب همراه با نبود برنامه‌ریزی صحیح، همواره موجب ناهمگونی و عدم تعادل توزیع امکانات و خدمات از جمله فضای سبز شهری در سطح شهر شده است که متعاقباً منجر به افزایش چشمگیر استرس در بین شهروندان می‌شود. طراحی محیط و منظر و فضاهای سبز در جهت کنترل استرس شهروندان، یکی از اهداف طراحی شهری سالم به شمار می‌رود. در این راستا، هدف این مقاله نیز، طراحی محیط و منظر شهری جهت کنترل استرس شهروندان در محدوده میدان ۹ دی در منطقه ۱۷ شهر تهران است. در این پژوهش، نوع تحقیق کاربردی و روش انجام آن توصیفی-پیمایشی است. گردآوری اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و مشاهدات میدانی (پرسشنامه) صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش، محدوده میدان ۹ دی منطقه ۱۷ شهر تهران می‌باشد که در نهایت با استفاده از فرمول کوکران نمونه‌ای با حجم ۹۹ نفر بدست آمده است. روش نمونه‌گیری نیز به روش در دسترس بوده است؛ به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات، از آزمون آماری t تک نمونه‌ای در نرم‌افزار Spss استفاده شده است. یافته‌های پژوهش تحقیق در نهایت فرآیند طراحی فضای شهری در جهت کنترل استرس شهروندان را نشان می‌دهد که شامل اولویت‌بندی استراتژی‌ها، اقدامات و راهکارهای موردنیاز، ارائه ایده طراحی، طراحی راهبردی و پلان بخشی می‌باشند. در طرح نهایی تحقیق، در جهت ایجاد حس آرامش برای شهروندان سعی شده از گونه‌های گیاهی متنوع و همچنین ایجاد فضاهایی مثل لاین دوچرخه‌سواری و آب‌نماها استفاده شود.

واژگان کلیدی: منظر شهری، استرس، کیفیت محیط شهری، سلامت، تهران

۱- مقدمه

شهر تجلی حیات انسان است که در زمان و مکان تبلور می‌یابد و به‌عنوان بزرگ‌ترین دستاورد بشر طی ادوار گذشته و حال، مورد بررسی و پژوهش بسیار قرار گرفته و نفوذ علوم جدید به حوزه محیط مصنوع، نظریه‌های جدید را مرتبط با شهر پدید آورده است. (آتشین بار، ۱۳۸۸: ۵۰). مقوله محیط شهری از مهم‌ترین مباحث و مسائل شهری است که مورد توجه معماران، طراحان و برنامه‌ریزان شهری، معماران منظر، طراحان و روانشناسان محیط و جامعه‌شناسان به شمار می‌رود. در واقع شهر مجموعه‌ای از اشیاء و موضوعاتی است که هم جلوه صوری محیط ما را تعیین می‌کند و هم رفتارها و کنش‌های ما را تحت‌تأثیر قرار می‌دهند. این همان چیزی است که به نام "محیط شهری" می‌شناسیم.

محیط مطلوب شهری بایستی پاسخگوی نیازهای شهروندان در فضای شهری باشد و هر قدر میزان مطلوبیت محیط شهری بیشتر باشد، رضایت شهروندی بیشتری را به همراه خواهد داشت. این محیط شهری می‌تواند رضایت یا عدم رضایت شهروندان را به همراه داشته باشد که این حس رضایت یا ناراضی از کیفیت محیط شهری برخاسته است، کیفیت محیط شهری به میزان پاسخگویی محیط شهر به نیازهای شهروندان وابسته است. هر چه محیط شهری میزان پاسخدهی بهتری به نیازهای شهروندی داشته باشد گفته می‌شود محیط شهری کیفیت بالاتری دارد. کیفیت محیط شهری با رفتار شهروندان که محاط در فضای شهری هستند ارتباط مستقیم داشته و در صورت کیفیت پایین محیط شهری و عدم پاسخگویی محیط شهری منجر به تأثیر سوء بر رفتار شهروندان شده و استرس که یکی از نمودهای سوء رفتاری هست در نتیجه‌ی مشکلات در محیط شهری و عدم پاسخدهی آن، حاصل می‌شود. استرس شهروندان در محیط شهری به‌عنوان ناهنجاری رفتاری شناخته شده و بایستی با رعایت ضوابط و اصول طراحی در جهت پاسخگو بودن محیط شهری و تلفیق آن با روانشناسی محیط طرح راهبردی مطلوب‌تری را برای محدوده مورد مطالعه عرضه نمود.

هدف اصلی این مقاله، طراحی محیط و منظر شهری جهت کنترل استرس شهروندان در محدوده میدان ۹ دی در منطقه ۱۷ شهر تهران است. بخش‌های مرکزی شهر تهران امروزه به‌صورت مکان‌هایی پرمخاطره درآمده است. به‌هم‌ریختگی ناشی از تلنبار شدن زباله‌ها، ازدحام، شلوغی و راه بندان‌ها، انواع آلودگی‌ها، ناامنی، بزه و ناهنجاری‌های اجتماعی، جرم و جنایت، شکل نازیبای ساختمان‌ها و غیره از جمله موارد ایجاد ناراضی شهروندان است. عوامل استرس‌زا در فضاهای شهری در ارتباط با مردم، اتومبیل‌ها و محیط طبیعی و مصنوع در فضای شهری می‌باشند. در تکمیل مطالب ذکر شده، جمعیت بالا با فشردگی زیاد (تراکم بالا) در کلان‌شهرها در ایجاد و تشدید استرس و تنش شهروندان بسیار مؤثر است. علاوه بر تراکم بالا در این منطقه، ازدحام و برهم‌خوردن حریم خصوصی، وجود آلودگی‌های ناشی از اتومبیل، ترافیک شهری، تداخل سواره و پیاده و بروز تصادف، عدم آسایش اقلیمی، عدم احساس کنترل و تسلط بر فضا، عدم احساس ایمنی و امنیت، عدم آسایش اقلیمی و نبود حس تعلق در فضاهای شهری می‌باشند.

بنابراین در این پژوهش سعی بر این است تا عوامل استرس‌زا برای شهروندان را شناسایی کرده و در نهایت به ارائه طرح راهبردی، ارائه کانسپت پلان و ارائه پلان‌های جزئیات-مقاطع-اسکیس و طرح‌های سبدهی برای محدوده میدان ۹ دی شهر تهران اقدام گردد.

۲- مبانی نظری

نظریه قرارگاه رفتاری

بر اساس نظریه‌ی قرارگاه رفتاری، رفتار انسان در هم‌ساختی با محیط شکل می‌گیرد یعنی محیط کالبدی شکل‌دهنده‌ی رفتار انسان است (شاهچراغی و بندرآباد، ۱۳۹۴: ۹۳). استرس به‌عنوان یک رفتار و واکنش انسان به عاملی خاص از محیط درونی و بیرونی انسان تعریف می‌شود؛ بنابراین استرس شهروندان را می‌توان از نظریه‌ی قرارگاه رفتاری وابسته به محیط شهری و تعامل انسان با محیط شهری دانست. محیط‌های شهری که باعث استرس می‌شوند محیط‌هایی هستند که مطلوبیت کیفی کمتری دارند. (شاهچراغی و بندرآباد، ۱۳۹۴: ۹۲).

کیفیت محیط شهری

مفهوم کیفیت محیط شهری و مؤلفه‌های آن از اواسط قرن بیستم در بین محققین مطرح شده و بر اساس شرایط زمانی و مکانی تغییر کرده و تکامل یافته است. کیفیت محیط شهری واژه‌ای است که در برنامه‌ریزی، کاربرد بسیاری دارد و به مجموعه پدیده‌هایی گفته می‌شود که انسان را در برمی‌گیرد. محیط از عوامل طبیعی و ساخته شده دست بشر تشکیل می‌شود (سیف‌الدینی، ۱۳۸۱: ۲۶). فضای شهری، عرصه

عمومی تظاهرات اجتماعی-فرهنگی است؛ در فضای شهری است که فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جریان می‌یابد، ترکیب کالبدی فضای شهری نیز تبلور انواع فعالیت‌هایی است که در آن جریان دارد (حبیبی، ۱۳۸۰: ۴۱) و به عبارتی ساده، محیط شهری چیزی نیست جز فضای زندگی روزمره شهروندان که هر روز به صورت آگاهانه یا ناآگاهانه در طول راه، از منزل تا محل کار، ادراک می‌شود (پاکزاد، ۱۳۸۵: ۲۱). با مرور تحقیقات، می‌توان دیدگاه‌های موجود در زمینه بررسی و تحلیل کیفیت محیط شهری به سه دسته کلی تقسیم کرد: الف: دیدگاه برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری، ب: دیدگاه شناختی-روانشناسی، ج: دیدگاه تحقیقات تجربی.

جدول ۱: ابعاد و مؤلفه‌های کیفیت محیط شهری موجود در ادبیات جهانی (ون کمپل و همکاران، ۲۰۰۳)

محققان	مفهوم کیفیت شهری
Lansing and Marans (۱۹۶۹)	یک محیط باکیفیت بالا، حسی از رفاه و رضایت را برای افراد از طریق شاخص‌هایی که ممکن است فیزیکی، اجتماعی و یا نمادین باشد، به همراه دارد
Porteous (۱۹۷۱)	کیفیت محیطی موضوع پیچیده‌ای است که دربردارنده ادراک انتزاعی، طرز تلقی و ارزش‌هایی است که در بین افراد و گروه‌ها متفاوت است
Campell and et al (۱۹۷۶)	کیفیت محیط سکونت عبارت است از: نمایش عددی شاخص‌های عینی و انتزاعی سکونت که از تفریق عددی اهمیت یک‌خانه ایده‌آل از عددی که شرایط فعلی محل سکونت را نمایش می‌دهد، به دست می‌آید
RMB (۱۹۹۶)	کیفیت محیطی ناشی از کیفیت عناصر تشکیل‌دهنده یک منطقه اما چیزی بیشتر از مجموع عناصر است، کیفیت محیطی ادراک مکان به طور تمام‌وکمال است. عناصر تشکیل‌دهنده (طبیعت، فضای باز، زیرساخت‌ها، محیط ساخته‌شده، امکانات و منابع محیط طبیعی) هر کدام دارای ویژگی‌های خاص خود و کیفیت نسبی هستند
RIVM ^۱ (۲۰۰۲): Workshop livability (۲۰۰۲)	کیفیت محیطی می‌تواند به‌عنوان بخش اصلی مفهوم وسیع‌تر «کیفیت زندگی» همانند کیفیت‌های اصلی مانند سلامتی و امنیت در ترکیب با جنبه‌هایی همچون راحتی و جذابیت تعریف شود
دو هل (۱۹۹۸)	۱۰ معیار به‌عنوان ویژگی‌های کیفیت محیط ارائه کرده که این ۱۰ معیار شامل بالا بودن سطح بهداشت بر اساس شاخص‌های قابل قبول بهداشتی؛ وجود خدمات بهداشتی مفید و قابل دسترس برای کلیه ساکنان؛ بالا بودن کیفیت کالبد محیط و مسکن؛ وجود اکوسیستم‌های سالم؛ وجود محلات فعال و معنی‌دار؛ رفع نیازهای اولیه هر شهروند؛ وجود روابط اجتماعی در حد معقول؛ وجود اقتصاد متنوع و خودکفا؛ تنوع فعالیت‌های فرهنگی

استرس

استرس نیز مانند بسیاری از سازه‌های دیگر روان‌شناختی (مانند شخصیت و هوش) فاقد تعریفی عامه‌پسند است. در واقع پدیده استرس به واکنش ملموس یا ذهنی اشاره دارد که به‌واسطه ادراک تهدید نسبت به تعادل زیستی بدن ایجاد می‌شود. مفهوم استرس ادراک‌شده برگرفته از نظریه لازاروس و فولکمن (۱۹۸۴) درباره نقش ارزیابی در فرایند استرس است. فرایند استرس به‌وسیله تفسیر یک رویداد به‌عنوان رویدادی که فشاری را بر فرد تحمیل می‌کند، ایجاد می‌شود. این تفسیر از رویداد استرس‌زا بیانگر مفهوم ارزیابی است که تهدیدآمیز یا بی‌خطر بودن موقعیت را مشخص می‌کند. افراد معمولاً رویدادها را به شکل‌های متفاوتی ارزیابی می‌کنند و این موضوع بعضی از آن‌ها را نسبت به پیامدهای ناخوشایند استرس آسیب‌پذیرتر می‌سازد (ولراث و تورگرسن، ۲۰۰۰: ۳۷۱). در حقیقت استرس ادراک‌شده به درجه‌ای که افراد رویدادهای زندگی‌شان را غیرقابل پیش‌بینی، غیرقابل کنترل و پرفشار ارزیابی می‌کنند، اشاره دارد (کوهن و ویلیامسون، ۱۹۸۸: ۵۴). این سه ویژگی در پژوهش‌های مختلف به‌عنوان مؤلفه‌های محوری در تجربه استرس معرفی شده‌اند (آوریل، ۱۹۷۳: ۲۹۲)؛ بنابراین بر اساس دیدگاه لازاروس این افراد هستند که استرس‌زا بودن یا استرس‌زا نبودن یک رویداد را مشخص می‌کنند (کوهن و همکاران، ۲۰۰۷: ۱۶۸۶).

^۱- Raad voor het milieubeheer (RMB)

^۲- National Institute for Public Health and the Environment (RIVM)

مطالعات نشان می‌دهد سکونت در مسکن دور از امکانات و تسهیلات جنبی لازم، عامل فشار روانی هست و در طرف مقابل وجود امکانات لازم در محله سبب می‌شود ساکنین سطح بالاتری از آسودگی روانی را تجربه کنند. طبق مطالعات انجام شده، سکونت در ساختمان‌های بد نگهداری شده و کثیف و آلوده، می‌تواند عامل فشار روانی بر ساکنینشان باشد (گیفورد و لاکومب، ۲۰۰۶: ۱۸۰). نور طبیعی تأثیر مستقیم بر فعالیت بخش‌های درون مغز دارد. طبق مطالعات صورت گرفته، نور طبیعی روز بر احساس مثبت روانی، اثر مطلوبی دارد (مک اندرو، ۲۰۰۸: ۱۲).

۳- روش تحقیق

در این پژوهش، نوع تحقیق کاربردی و روش انجام آن توصیفی-پیمایشی است. گردآوری اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و مشاهدات میدانی (پرسشنامه) صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش، ساکنین نواحی پیرامون میدان ۹ دی منطقه ۱۷ شهر تهران می‌باشد که در نهایت با استفاده از فرمول کوکران نمونه‌ای با حجم ۹۹ نفر بدست آمد. روش نمونه‌گیری نیز به روش در دسترس بوده است؛ پرسش‌نامه‌ها بین افراد دارای تحصیلات به صورت تصادفی و در نواحی پیرامون میدان ۹ دی توزیع شده‌اند و متغیرهای اصلی تحقیق که بر اساس مطالعه پیشینه تحقیقات قبلی بدست آمده‌اند شامل: دسترسی‌ها، گونه‌های گیاهی، حضور اقشار در محدوده، آلودگی هوا، کاربری‌ها، فضاهای فاقد کاربری و... می‌باشند. روایی پرسش‌نامه نیز از طریق اخذ نظر اساتید و صاحب‌نظران و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردیده است. در نهایت نتیجه‌گیری و تحلیل آن با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون آماری t تک نمونه‌ای انجام گردیده است.

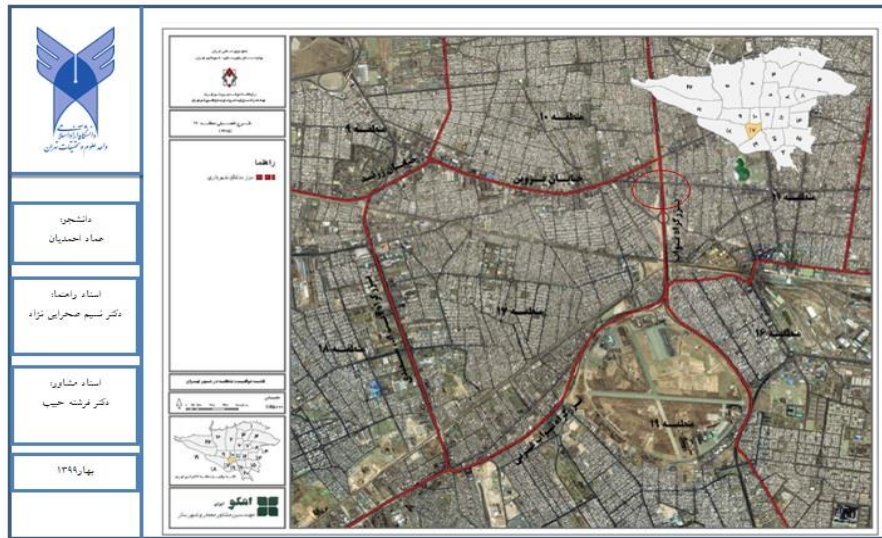
۴- شناخت محدوده مورد مطالعه

منظر شهری در مقیاس‌های مختلف کلان، میانی و خرد تعریف می‌شود (محمودی، ۱۳۸۵: ۵۴). در این تحقیق نیز، بررسی محدوده مورد مطالعه در سه مقیاس، کلان، میانی و خرد انجام می‌گیرد. در مقیاس کلان به بررسی شهر تهران و لایه‌های شناخت شهر تهران پرداخته می‌شود، در مقیاس میانی نیز به بررسی محدوده منطقه ۱۷ شهرداری تهران و لایه‌های شناختی اقدام می‌گردد و در گام نهایی نیز با استفاده از لایه‌های موجود و برداشت‌های میدانی به بررسی و شناخت در مقیاس خرد که محدوده میدان ۹ دی در منطقه ۱۷ شهرداری تهران است، پرداخته می‌شود.

در مقیاس کلان، شهر تهران در شمال ایران، در کوهپایه‌های جنوبی رشته کوه البرز در حدفاصل طول جغرافیایی ۵۱ درجه و ۲ دقیقه شرقی تا ۵۱ درجه و ۳۶ دقیقه شرقی، به طول تقریبی ۵۰ کیلومتر و عرض جغرافیایی ۳۵ درجه و ۳۴ دقیقه شمالی تا ۳۵ درجه و ۵۰ دقیقه شمالی به عرض تقریبی ۳۰ کیلومتر گسترده شده است. ارتفاع شهر در بلندترین نقاط شمال به حدود ۲۰۰۰ متر و در جنوبی‌ترین نقاط به ۱۰۵۰ متر از سطح دریا می‌رسد (طرح آمایش استان تهران، ۱۳۹۷: ۸۳).

در مقیاس میانی، منطقه ۱۷ شهرداری تهران تقریباً در جنوب غربی شهر تهران واقع شده است. این محله به دلیل وجود تراکم جمعیتی به میزان ۴ برابر دیگر مناطق، فرسودگی بافت شهری در حداقل ۷۰ درصد بناها، رشته قنات‌های متعدد و امتداد یکی از گسل‌های تهران در این منطقه، آسیب‌پذیرترین نقطه شهر تهران به شمار می‌آید. از لحاظ شاخص تراکم جمعیت نیز، بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که ساختار توزیع فضایی جمعیت در محله تقریباً یکسان بوده و دارای تفاوت چشمگیری در هر یک از حوزه‌های مطالعاتی نیست.

در مقیاس خرد نیز، میدان ۹ دی در حدفاصل منطقه ۱۷ و منطقه ۱۱ شهرداری تهران واقع شده که به دلیل اینکه بخش بزرگ‌تری از طراحی در منطقه ۱۷ تهران وجود دارد به بررسی آن در مقیاس خرد می‌پردازیم. محدوده مورد مطالعه مقیاس خرد شامل نواحی ۴-۵-۶-۷-۱۰-۹-۸ و ۲۰ می‌باشد. این محدوده نسبت به باقی نواحی منطقه ۱۷ شهرداری تهران دارای اراضی بیشتری برای فضای سبز و راضی خالی بدون کاربری است. نتایج به دست آمده از انجام سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن مهر و موم‌های ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ مبین آن است که جمعیت این منطقه در مهر و موم‌های فوق به ترتیب حدود ۲۸۷۳۶۷، ۳۳۶۰۵۲ و ۲۵۶۰۲۲ نفر بوده است.

شکل ۱: موقعیت محدوده منطقه ۱۷ شهرداری تهران و محدوده میدان ۹ دی در شهر تهران
منبع: مهندسين مشاور امكو، ۱۳۸۳

شکل ۲: محدوده میدان ۹ دی از نظر بصری و نقشه‌های دید و منظر در شهر تهران

۵- یافته‌های تحقیق

یافته‌های این پژوهش، ابتدا در قالب "یافته‌های توصیفی" با هدف دستیابی به اطلاعات عمومی افراد (سن و جنس و تحصیلات)، دستیابی به اطلاعات اکثریت مخاطبین سایت، دستیابی به نقاط قوت و ضعف سایت از دیدگاه مخاطبین برای طراحی آینده و دستیابی به درخواست‌های مخاطبین برای فضا برای طراحی آینده انجام می‌گیرد و در مرحله بعد در قالب "یافته‌های استنباطی" با استفاده از آزمون آماری t تک نمونه‌ای به بررسی و تحلیل نقاط قوت، نمونه مورد بررسی در منطقه مورد مطالعه پرداخته می‌شود.

یافته‌های توصیفی

یافته‌های توصیفی دسته‌ای از یافته‌ها می‌باشند که به بیان توصیفی از نمونه موردنظر و متغیرهای مورد آزمون و نحوه پراکنش آن‌ها می‌پردازد. در این قسمت و در ادامه به بررسی وضعیت دموگرافیک افراد نمونه‌گیری شده پرداخته می‌شود. با بررسی اطلاعات دموگرافیک جامعه آماری، نمونه موردنظر از حیث اینکه فراوانی سن در چه محدوده‌ای واقع شده، مورد بررسی قرار گرفت و باتوجه به نتایج حاصل شده در این قسمت مشاهده گردید که بیشینه فراوانی در سنین بیشتر از ۵۰ سال در فراوانی ۴۰ درصد از کل نمونه آماری می‌باشد. در بررسی توزیع فراوانی سابقه کاری نیز، مشاهده گردید که بیشینه فراوانی در سابقه‌ی بیشتر از ۲۰ سال در فراوانی ۴۰ درصد از کل نمونه آماری می‌باشد. همچنین در بررسی توزیع فراوانی مدرک تحصیلی، مشاهده شد که بیشینه فراوانی در مدرک تحصیلی در لیسانس در فراوانی ۷۰ درصد از کل نمونه آماری می‌باشد.

یافته‌های استنباطی

در این بخش از پژوهش به بررسی و تحلیل نقاط قوت، نمونه‌ی مورد بررسی در منطقه مورد مطالعه پرداخته می‌شود که حاصل از نتیجه‌ی پرسش‌نامه‌ی پر شده توسط ساکنین نواحی پیرامون میدان ۹ دی (۹۰ نفر) حاصل شده است.

جدول ۲: آزمون تی تک نمونه‌ای بررسی عوامل نقاط قوت

	t	-tailed) ۲Sig. (Mean	% Confidence Interval of the Difference ۹۵	
				Lower	Upper
شرایط کالبدی	۱۰/۱۴۲	۰.	۴	۳/۱۰۸	۴/۸۹۲
عوامل اقلیمی	۱۳/۴۱۶	۰.	۴	۳/۳۲۶	۴/۶۷۴
دسترسی‌ها و مجاورت‌ها	۹/۱۶	۰.	۳/۴	۲/۵۶	۴/۲۴
مبلمان	۸/۹۸۱	۰.	۳/۶۶۶۷	۲/۷۲۵	۴/۶۰۸
پوشش گیاهی	۱۲	۰.	۴	۳/۲۴۶	۴/۷۵۴
محیط‌زیست	۷/۷۷۸	۰.	۳/۶۶۶۷	۲/۵۸	۴/۷۵۴

باتوجه به نتایج حاصل شده در این قسمت مشاهده می‌شود که سطح معناداری در مقادیر عددی، کمتر از ۵ درصد و در نهایت می‌توان بیان نمود که میان شاخص‌ها و عوامل قوت مورد مطالعه تفاوت معناداری وجود دارد، همچنین تفاوت معنادار در آماره تی بیشتر از ۱/۹۶ در نهایت معناداری واقع شده است. در جدول ارائه شده در این قسمت مشاهده می‌شود که شیب و توپوگرافی، عوامل اقلیمی و پوشش گیاهی از مهم‌ترین نقاط قوت موجود می‌باشند.

جدول ۳: آزمون تی تک نمونه‌ای بررسی عوامل نقاط ضعف

	t	-۲Sig. (tailed)	Mean	% Confidence Interval of the Difference ۹۵	
				Lower	Upper
شرایط کالبدی	۹/۱۹	۰.	۳/۸۸	۲/۹۱۳	۴/۸۶۵
	۱	۰.	۸۹		
عوامل اقلیمی	۸/۷۲	۰.	۳/۵	۲/۵۹۲	۴/۴۰۸
دسترسی‌ها و مجاورت‌ها	۱۵/۴	۰.	۴	۳/۴۱۶	۴/۵۸۴
	۹۲	۰.			
مبلمان	۱۱/۶	۰.	۳/۸	۳/۰۶۱	۴/۵۳۹
	۳۵	۰.			
پوشش گیاهی	۱۲/۳	۰.	۳/۷	۳/۰۲۱	۴/۳۷۹
	۳۳	۰.			
محیط‌زیست	۱۶/۵	۰.	۴/۴	۳/۷۹۷	۵/۰۰۳

نتایج حاصل شده در جدول این قسمت نشان دهنده وجود سطوح معناداری کمتر از ۵ درصد، و همچنین سطح آماره تی در مقدار عددی بیشتر از ۱/۹۶ می باشد، در نهایت می توان بیان نمود که تفاوت معناداری میان عوامل ضعف مورد مطالعه وجود دارد. در جدول ارائه شده در این قسمت مشاهده می شود که دسترسی ها و مجاورت ها و محیط زیست از مهم ترین نقاط ضعف موجود می باشند.

جدول ۴: آزمون تی تک نمونه ای بررسی عوامل نقاط تهدید

	t	-۲Sig. (tailed)	Mean	% Confidence Interval of the Difference ۹۵	
				Lower	Upper
شرایط کالبدی	۸/۲۵ ۱	۰.	۳/۷	۲/۶۸۶	۴/۷۱۴
عوامل اقلیمی	۱۲	۰.	۴	۳/۲۳۱	۴/۷۶۹
دسترسی ها و مجاورت ها	۱۲/۴ ۰.۲	۰.	۳/۹	۳/۱۸۹	۴/۶۱۱
مبلمان	۱۱	۰.	۳/۳	۲/۶۲۱۴	۳/۹۷۸۶
پوشش گیاهی	۸/۷۲	۰.	۳/۵	۲/۵۹۲	۴/۴۰۸
محیط زیست	۹/۱۶	۰.	۳/۴	۲/۵۶۰۳	۴/۲۳۹۷

باتوجه به نتایج حاصل شده در این قسمت مشاهده می شود که سطح معناداری در مقادیر عددی کمتر از ۵ درصد و در نهایت می توان بیان نمود که میان شاخص تهدید مورد مطالعه تفاوت معناداری وجود دارد، همچنین تفاوت معنادار در آماره تی بیشتر از ۱/۹۶ در نهایت معناداری واقع شده است. در جدول ارائه شده در این قسمت مشاهده می شود که عوامل اقلیمی و دسترسی ها و مجاورت ها از مهم ترین نقاط تهدید موجود می باشند

جدول ۵: آزمون تی تک نمونه ای بررسی عوامل نقاط فرصت

	t	-۲Sig. (tailed)	Mean	% Confidence Interval of the Difference ۹۵	
				Lower	Upper
شرایط کالبدی	۹/۵۸ ۵	۰.	۳/۹	۲/۹۷۹۶	۴/۸۲۰۴
عوامل اقلیمی	۷/۷۲	۰.	۳/۵	۲/۴۷۴۴	۴/۵۲۵۶
دسترسی ها و مجاورت ها	۷/۶۱ ۹	۰.	۳/۱	۲/۱۷۹۶	۴/۰۲۰۴
مبلمان	۱۰/۱۰ ۹۱	۰.	۳/۷	۲/۸۷۰۵	۴/۵۲۹۵
پوشش گیاهی	۹/۱۶	۰.	۳/۴	۲/۵۶۰۳	۴/۲۳۹۷
محیط زیست	۸/۷۴ ۸	۰.	۳/۷	۲/۷۴۳۲	۴/۶۵۶۸

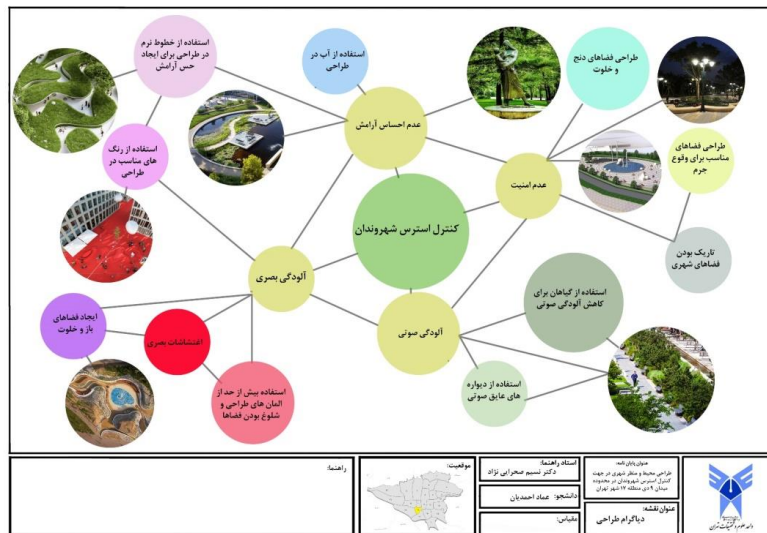
نتایج حاصل شده در جدول این قسمت نشان دهنده وجود سطوح معناداری کمتر از ۵ درصد و همچنین سطح آماره تی در مقدار عددی بیشتر از ۱/۹۶ می باشد، در نهایت می توان بیان نمود که تفاوت معناداری میان عوامل ضعف در منطقه مورد مطالعه وجود دارد. در جدول ارائه شده در این قسمت مشاهده می شود که شیب و توپوگرافی، مبلمان و محیط زیست از مهم ترین نقاط فرصت موجود می باشند.

راهبردهای طراحی

باتوجه به راهبردها و استراتژی‌های استخراج شده در تحقیق حاضر، به منظور طراحی محیط و منظر شهری در جهت کنترل استرس شهروندان در محدوده میدان ۹ دی منطقه ۱۷ شهر تهران و با استفاده از متغیرهای عوامل امنیت، احساس آرامش، آلودگی صوتی و آلودگی بصری در سه بخش کلی زیست‌محیطی، کاربری‌ها و هم‌جواری‌ها مورد بررسی و در ادامه به جمع‌بندی کلی از اهداف، راهبردها و سیاست‌ها پرداخته می‌شود:

این راهبردها حاصل برداشت‌های میدانی هستند و جزو محدودیت‌ها و به‌نوعی تهدیدهای سایت به حساب می‌آیند و می‌توان از آن‌ها در جهت شکل‌گیری راهبردهای طراحی استفاده شود. در شکل ۲ به راهکارهایی برای دستیابی به راهبردهای طراحی اشاره شده است که می‌توان استفاده از آب و نور و رنگ را اشاره کرد. تمامی راهبردهای طراحی از شناخت و تحلیل سایت نشئت گرفته شده است و شامل سؤالاتی است که مردم به آن‌ها پاسخ داده‌اند.

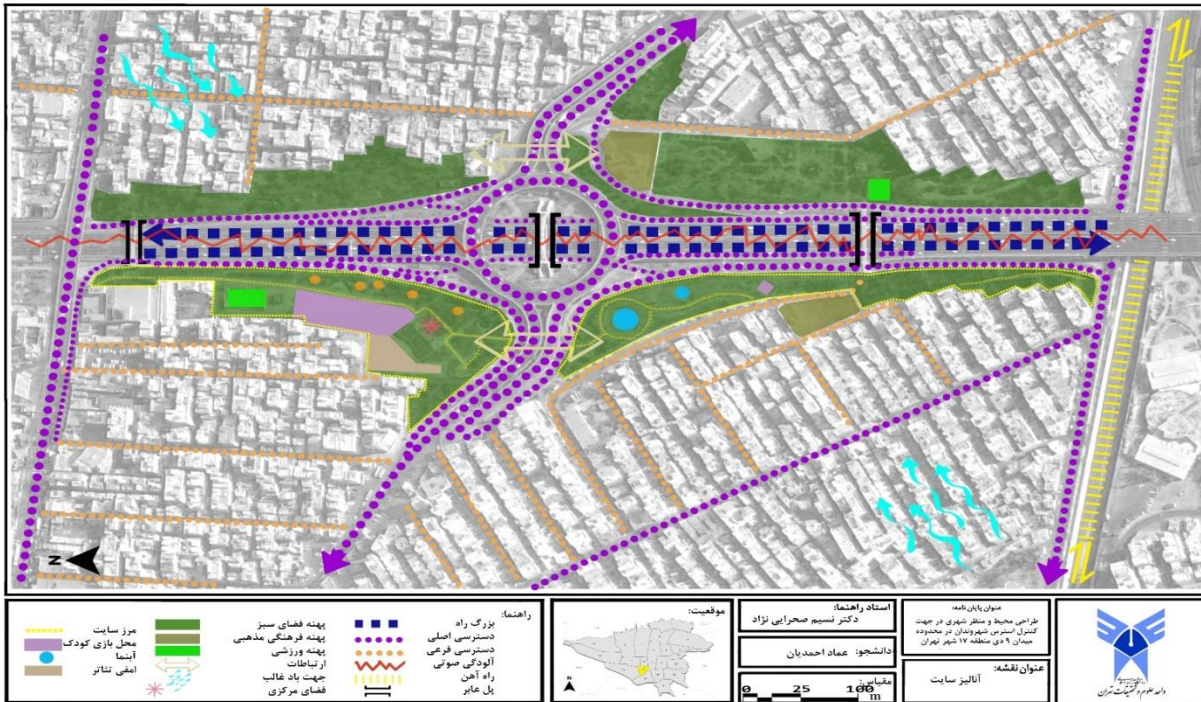

شکل ۳: دیاگرام راهبردهای طراحی

دیاگرام راهبردهای طراحی در اصل یک رابطه رفت‌و برگشت بین عوامل طراحی هست و در یک سیکل پیاپی با یکدیگر هست و برای رسیدن به یک طرح مناسب باید دائماً بین این عوامل در ارتباط بود تا به طرحی مناسب رسید. تمامی نکات ارائه‌شده در دیاگرام بالا همان ۴ هسته اصلی منتج شده از تحلیل‌هاست فقط به صورت دیاگرام ارائه شده است.

آنالیز پیش از طراحی

در این مرحله یک آنالیز کلی در جهت طراحی کانسپت صورت گرفته است که وضعیت وضع موجود سایت برای طراحی واضح‌تر باشد، در این آنالیز بیشتر دسترسی‌ها و ارتباطات فضاها مورد بررسی قرار گرفته است (شیت ۱).

شکل ۴: آنالیز سایت

در شیت بالا دسترسی‌های اصلی تا فرعی مشخص شده است و همان‌طور که مشخص است سایت کنار یک دسترسی اصلی که اتوبان نواب می‌باشد قرار گرفته این قسمت سایت همچنین دارای بالاترین آلودگی صوتی در این محدوده را داراست. جهت باد غالب از سمت جنوب غرب و شمال شرقی سایت می‌باشد. همچنین جنوب سایت راه‌آهن مشاهده می‌شود.

پلان راهبردی

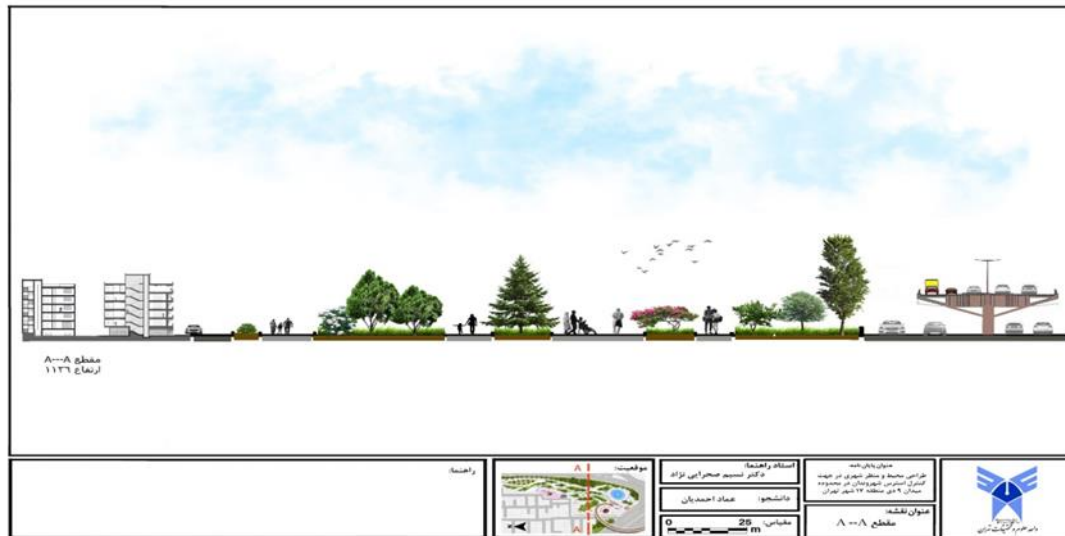

شکل ۵: پلان راهبردی یا مستر پلان

در جهت هدف پژوهش (کنترل استرس شهروندان) و مطالعات و تحلیل‌های انجام‌شده طرح نهایی پدید آمده است. در این طرح در جهت ایجاد حس آرامش برای شهروندان سعی شده از گونه‌های گیاهی متنوع و همچنین ایجاد فضاهایی مثل لاین دوچرخه‌سواری و آب‌ناها استفاده شود. در جهت ایجاد امنیت و حضور بیشتر شهروندان فضاهای باز با دید وسیع و پل هوایی عابر تعبیه شده است. در جهت کاهش آلودگی بصری و صوتی طراحی کاشت حاشیه اتوبان و ایجاد پهنه‌های کاشت چمن و گل کاری نقش ایفا کرده‌اند.

مقطع

شکل ۶: مقطع

فهرست مراجع:

- آتشین بار، محمد. (۱۳۸۸). تداوم هویت منظر شهری، مجله باغ نظر، ۶ (۱۲) ۴۵-۵۶.
پاکزاد، جهانشاه. (۱۳۸۵). سیمای شهر: آنچه کوبین لینچ از آن می‌فهمید. فصلنامه آبادی. سال شانزدهم. شماره ۵۳. ۲۰-۲۶.
حبیبی، سید محسن. (۱۳۸۰). فضای شهری: برخورد نظریه‌ای. صغه. دوره ۱۱. شماره ۳۳. ۱۳-۴.
سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان تهران. (۱۳۹۷). برنامه آمایش استان تهران، فصل هشتم. ویرایش اول: معاونت پژوهشی دانشگاه تهران.
سیف‌الدینی، فرانک. (۱۳۸۱). فرهنگ واژگان و برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای. چاپ دوم. شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.
شاهچراغی، آزاده؛ بندرآباد، علیرضا (۱۳۹۴). محاط در محیط: کاربرد روان‌شناسی محیطی در معماری و علوم اجتماعی. تهران: انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران.
محمودی، سیدامیر سعید. (۱۳۸۵). منظر شهری: مروری بر چند نظریه، شماره ۱۸، ۶۱-۵۴.
(Averill, J.R. ۱۹۷۳ "Psychosomatic Personal control over aversive stimuli and its relationship to stress: **Bulletin**, 303.۸۰۲۸۶-303.
Cohen, S. & Williamson, G., (۱۹۸۸). "Perceived stress in a probability of the united states. In: Spacapan S, Oskamp S. (Eds)". **The social psychology of health**. Newbury park, California: sage, p: ۳۱-67.
(Cohen, S; Janicki-Deverts, D. & Miller, G.E. ۲۰۰۷ "Psychological stress and disease". **Journal of the American Medical Association**, 1687.۲۹۸۱۶۸۵-1687.
(Gifford, R. & Lacombe, C. ۲۰۰۶ Housing Quality and childrens socioemotional Health. **Journal of Housing and the Built Environment**, 89.۲۱۱۷۷-89.
(Lazarus, R.S. & Folkman, S. ۱۹۸۴ **Stress, appraisal, and coping**. New York: Springer.
(Andrew, F.T. ۲۰۰۸ **Environmental Psychology**. (Gh.Mahmoudi, Trans). Tehran: Zarbaf ASL.
Van Kamp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G., & Hollander, A.D. (۲۰۰۳). Urban Environmental Quality and Human Well-being towards a Conceptual Framework and Demarcation of Concepts; a Literature Study. **Landscape Urban Planning**, ۶۵(۱-2), ۵-18
(Vollrath, M. & Torgersen, S. ۲۰۰۰ "Personality types and coping". **Personality and Individual Differences**, ۲۸(۳۶۷)-378.

Urban Environment and Landscape Design to Control 17th District Dey Square, Citizens Streets in The Area of of Tehran

1, Fereshteh Habib, Nasim Sahraei Nejad, Emad Ahmadian

- M.A. of Environmental Design, Islamic Azad University, Science and Research 1
Branch, Tehran, Iran

- Assistant Professor Urbanity, Islamic Azad university, Science and Research 2
Branch, Tehran, Iran

- Assistant Professor Environmental Design, Islamic Azad university, Science and Research 3
Branch, Tehran, Iran

Abstract

Modern life has caused mental illness and increased depression and stress in urban communities. One of the things that plays a significant role in the mental health of citizens is architecture and urban design.

Exceeding the rapid growth of urban population from desirable urban facilities and services along with the lack of proper planning, has always caused heterogeneity and imbalance in the distribution of facilities and services, including urban green space in the city, which in turn leads to a significant increase in stress among citizens.

Environmental and landscape design and green spaces to control the stress of citizens, is one of the goals of healthy urban design, Which has expanded greatly in recent years, especially in developed countries, And the presentation of design principles and criteria to control stress, comfort, health and safety of citizens has been the result of such an approach.

Desirable urban space must responsive the needs of citizens in the urban environment .The better the urban environment responds to the needs of urbanization, the urban environment will have a better and higher quality.

The city of Tehran in addition to having a high density, has a crowded population and activity, the presence of pollution from cars, pedestrian and vehicular interface and accident occurrence, lack of thermal or climatic comfort, Lack of sense of control and domination over space, Lack of sense of safety and security, and lack of sense of belonging in urban spaces.

In this way, the purpose of this article urban environment design to control the stress of 17th district of Tehran. The necessity of this study is 17 Dey Square in the citizens in the area of to identify the consequences of stress in this environment and then propose a suitable plan with respect to the compact construction texture and population density in the metropolis of Tehran To control or minimize the psychological stress of the urban environment.

In this research, the type of applied research and the method of doing it is descriptive-survey. Data collection was done through library studies and field observations (questionnaire). 17th district of Tehran, Finally, 17 Dey Square is Statistical society of the study the area of people was obtained. In order to using Cochran's formula, a sample with a volume of analyze the information, One-sample t-test was used in Spss software. The research findings finally show the process of designing urban space to control citizens' stress that includes prioritizing strategies, actions and required solutions, presenting design ideas, strategic design and part plan.

سومین کنفرانس ملی شهرسازی و معماری دانش بنیان

3rd National Conference On Knowledge-Based Urban Development and Architecture

In the final research plan, In order to create a sense of calm for the citizens, Use a variety of plant species and also create create spaces such as bike lanes and fountains. Also, in order to create security and the presence of more citizens, open spaces with a wide view and a pedestrian flyover have been installed. And in order to reduce visual and noise pollution, Highway planting design and the creation of lawn and flower planting areas have played a role.

Keywords: city view, stress, quality of urban environment, health, tehran